

A Fővárosi Ítéltábla az 1000. sz. Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Dantesz Péter ügyvéd) által képviselt I. rendű felperes neve(**I. rendű felperes címe**) I. rendű és II. rendű felperes neve(**II. rendű felperes címe**) II. rendű felperesnek - az Óvári Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Óvári Judit ügyvéd) által képviselt alperes neve(**alperes címe**) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2020. július 9. napján meghozott 17.G.41.857/2018/44-II. számú ítélete ellen a felperesek részéről 46. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla a felperesek tárgyalás felfüggesztése iránti kérelmét elutasítja.

Az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy fizessenek meg 15 napon belül egyetemlegesen az alperesnek 127.000 (százhuszonhétezer) forint másodfokú perköltséget és térítsenek meg egyetemlegesen az államnak külön felhívásra 342.000 (háromszáznegyvenkétezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek módosított keresetüket a 2019. december 2. napján kelt előkészítő iratban foglaltak szerint fenntartva kérték annak megállapítását, hogy az alperessel 2006. március 1. napján kelt deviza alapú kölcsönszerződésük az árfolyamkockázatot a felperesekre terhelő szerződési feltétel tisztességtelensége folytán érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérték a szerződés érvényessé nyilvánítását akként, hogy a felperesek az árfolyamkockázatot 196,37 forint árfolyamszintig kötelesek viselni azzal, hogy a felperesek tőketartozása 2019. november 30. napjával 4.275.354 forint. Álláspontjuk szerint a szerződésben az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás nem felelt meg az Európai Unió Bírósága (EUB) C-186/16. és C-51/17. számú ítéleteiben foglaltaknak, ezért a szerződés érintett feltételei nem világosak és nem érthetőek, tehát tisztességtelenek. Mivel az árfolyamkockázat viselése a szerződés főtárgyához tartozik, ezért az egész szerződés érvénytelen.

Az alperes kérte a felperesek keresetének elutasítását és perköltségben való marasztalásukat.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét elutasította. A felperes által állított érvénytelenségi okra tekintettel az elsőfokú bíróság az árfolyamkockázatról történő tájékoztatás megfelelőségét vizsgálta a 2/2014. PJE határozatban és az EUB C-51/17. számú ítéletében kifejtett szempontok alapján. A perben az alperesnek kellett bizonyítania, hogy a szerződéskötést megelőzően világos és érthető tájékoztatást nyújtott a felperesek részére arról, hogy a deviza alapú kölcsönszerződés aláírásával árfolyamkockázatot vállalnak, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. Az alperes ezen bizonyítási kötelezettségének a kölcsönszerződés VII.2. pontjában írtakkal eleget tett, mivel abból világosan felismerhető volt az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül nézve, hogy a szerződés tartalmaz árfolyamkockázatot, amely bármikor bekövetkezhet és jelentős lehet, továbbá hogy az árfolyamváltozásnak milyen hatása van a fizetési kötelezettségre, valamint hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, és hogy az árfolyamkockázatot a fogyasztó köteles viselni. Az okiratba foglalt írásbeli tájékoztatással szemben a felperesek önmagában álló saját állítása nem volt alkalmas annak bizonyítására, hogy szóban az írásbeli tájékoztatáson túl eltérő tartalmú tájékoztatást kaptak volna, ezt a perben meghallgatott tanúk vallomása sem támasztotta alá. Az elsőfokú bíróság alaptalannak találta a felperesek azon hivatkozását, hogy nem kellő időben kaptak tájékoztatást, mivel a felperesek a kölcsönszerződés aláírását megelőzően, már 2005. december 13. napján kaptak tájékoztatást a devizakockázatokról. Az árfolyamváltozást eredményező pénzpiaci mechanizmusok működésének ismertetése a konkrét szerződés keretei között nem lehetséges és nem is szükséges, ilyen követelményt az EUB C-186/16. számú ítélete sem támaszt. Az átlagos fogyasztó mércéjével megítélt felperesek tehát nem gondolhatták, hogy az árfolyamkockázat nem valós vagy az nem őket terheli, ezért a kikötés tisztességtelensége a Ptk. 209. §-a alapján nem állapítható meg. Mivel az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét a jogalap hiányában utasította el, az összecszerűsége vonatkozó bizonyítási eljárást nem folytatta le, mivel az a jogvita szempontjából szükségtelen volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben kérték az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetnek helyt adó döntés meghozatalát, illetve az alperes perköltségben való marasztalását. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság ítélete iratellenes és téves jogi következtetéseken alapul. Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azokat az érveket, amelyekre hivatkozva a felperesek a szerződés érvénytelenségét állították. A felperesek a szerződés átláthatóságának hiányát az EUB C-51/17. számú ítéletének 76. pontja alapján arra alapították, hogy nem volt lehetőségük arra, hogy a szerződés megkötése előtt a szerződés összes feltételét megismerhessék. Hangsúlyozták, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat és a hitelkérelem nem értékelhetőek szerződési feltételként. A perbeli esetben a szerződés megkötése előtt a felperesek tervezetet nem kaptak, a feltételeket kizárólag a szerződés megkötése alkalmával ismerték meg. A 41/1997. (III. 5.) Korm. rendelet 12. § a) pontja alapján a szerződéskötési folyamat során két okiratnak kell keletkeznie, egyik a szerződés tervezete, másik pedig maga az aláírt szerződés. A tervezet lényege az, hogy a fogyasztó kellő időben megismerje a szerződési feltételeket és a szerződés gazdasági következményeit, illetve amennyiben a szerződés kockázati elemet is magában hordoz, magát a kockázatot. A Korm. rendelet nem szól arról, hogy a tervezet átadásának mennyire kell megelőznie a szerződés megkötését, azonban ebben a körben irányadó lehet az utóbb hatályba lépett 2009. évi CLXII. törvény 13. § (1) bekezdése, amely szerint a tervezetet a fogyasztó részére a szerződéskötést megelőzően legalább három nappal rendelkezésre kell bocsátani. Ezt az álláspontot erősíti a 2/2014. számú PJE határozat III. pontja, amely az EUB C-26/13. számú ítéletére utalva kifejti, hogy a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani a szerződés összes feltételének és a szerződéskötés következményeinek megismerésére. Azt pedig, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó képes volt-e értékelni az

árfolyamváltozás reá nézve esetlegesen hátrányos gazdasági következményeit, a releváns ténybeli elemek összességére tekintettel kell megítélni, vagyis ebből a szempontból nem csak a szerződés tartalmának, hanem a szerződéskötés során közzétett reklámnak és tájékoztatásnak is jelentőséget kell tulajdonítani.

Az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a felperesek az átláthatóság hiányát egyebek mellett arra is alapították, hogy a felperesek a szerződés megkötésekor az abban szereplő adatok alapján nem tudták meghatározni a fizetési kötelezettségük mikénti alakulását és a fizetési kötelezettség megváltozásának működési mechanizmusát. Az EUB C-51/17. számú ítélete szerint a deviza alapú kölcsönszerződésekben az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás együtt szerepel az egyoldalú kamatemeléssel és az árfolyamréssel kapcsolatos rendelkezésekkel, így a tagállami bíróságnak ezek együttes, kumulatív hatását kell értékelni, és a dönteni arról, hogy a fogyasztó a szerződés megkötésekor az abban szereplő feltételek alapján át tudta-e látni a fizetési kötelezettsége megváltozását, illetve ennek mechanizmusát. Az EUB szerint a kumulatív hatás értékelése során a tagállami bíróságnak nem kell tekintettel lennie arra, hogy az utóbb hatályba lépő DH törvények a szerződés egyes feltételeit utóbb tisztességtelennek minősítették.

A felperesek hivatkoztak az Európai Unió Bizottságának iránymutatására, illetve az abban közzétett átláthatósági tesztre, amely alapján a világosság és érthetőség követelménye csak akkor teljesül, ha a fogyasztó a szerződés megkötésekor az abban szereplő feltételek alapján a hitelének teljes költségét ki tudja számítani. Az átláthatóság hiányát ugyanis nem az árfolyamkockázat, hanem a szerződésben szereplő adatok hiánya idézi elő. A felperesek kiemelték, hogy sem az előzetes kockázatfeltáró nyilatkozat, sem a szerződés VII.2. pontja nem utal arra, hogy a felperesek korlátlan kockázatot vállaltak volna. A szerződés jelentős árfolyamkockázatra utal, amely azonban nem azonosítható a korlátlan, felső határ nélküli árfolyamkockázattal. A felperesek a szerződés alapján jelentős mértékű kockázatot vállaltak, de nem kívántak vállalni súlyos kockázatot. A jogkövetkezmények levonása körében a felperesek az elszámolást arra tekintettel készítették el, hogy jelentős mértékű, azaz 20%-os árfolyamkockázatot vállaltak. A szerződés megkötését megelőző tájékoztatás alapján valójában még jelentős kockázatra sem lehet következtetni.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperesek másodfokú perköltségben való marasztalását. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság a jogszabályoknak és az EUB ítéletének megfelelő, megalapozott ítéletet hozott. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes 2005. december 13. napján, jóval a szerződéskötést megelőzően tájékoztatta a felpereseket az ügylet devizakockázatáról. Ilyen előzmények után nem állítható alappal, hogy a devizakockázat, a szerződés deviza alapú jellege nem volt világos és érthető amiatt, mert a szerződés tervezetét a felperesek nem kapták volna meg az aláírás előtt. A felperesek a devizakockázatról a szerződés tervezete nélkül is valamennyi információt megkapták, ehhez képest a szerződés sem nyújtott többletinformációt. A felpereseknek nincs tényelődása arra vonatkozóan, hogy a kölcsönkérelem aláírásakor megkapott információkhoz képest a tervezet miben nyújtott volna többletet a devizakockázattal kapcsolatban. A fellebbezésben megjelölt tisztességtelenségi ok, a szerződéstervezet átadásának hiánya tehát nincs összefüggésben a keresetben állított tisztességtelenségi okkal, a nem világos és nem érthető devizakockázattal.

A felperesek az általuk hivatkozott EUB ítéleteket és a Korm. rendeletet meg nem engedett módon kiterjesztően értelmezik; azok csak annak a biztosítását írják elő, hogy a szerződést az ügyfél az aláírás előtt átolvashassa vagy azt neki aláírás előtt felolvassák. A peradatok alapján nem igazolt az a felperesi tényállítás, hogy nem kaptak szerződéstervezetet a szerződés aláírása előtt. Amennyiben a felperesek a szerződés tervezetét nem kapták volna meg, ez sem vezet a devizakockázat áthárításának tisztességtelenségére, hiszen a szerződés lényeges elemeiről már a kölcsönkérelem

benyújtásakor igazoltan tájékoztatást kaptak. A felperesek semmilyen tényállítást nem tettek arra vonatkozóan, hogy melyik feltétel nem volt világos és érthető számunkra, amelynek megfontolásához további időre lett volna szükség. A felperesek az sem fejtették ki, hogy amennyiben a tervezet megküldésének hiánya miatt valamely feltétel nem volt világos és érthető, e feltétel tisztességtelensége mely okból vezet a devizakockázat áthárításának tisztességtelenségére. A felperesi fellebbezésből az sem állapítható meg, hogy amennyiben a devizakockázat áthárítása tisztességtelen lenne és az a szerződésből kiesne, úgy ez az érvénytelenségi ok hogyan fér össze azzal a kereseti kérelemmel, hogy a felperesek magukat korlátozott árfolyamkockázat viselésére kérik kötelezni.

A felperesek megalapozatlanul hivatkoztak az átláthatóság hiányára azon az alapon, hogy a szerződés megkötésekor az alperes árfolyamrést, illetve egyoldalú kamatemelést lehetővé tevő szerződési feltételt alkalmazott. A DH1 törvény éppen a felperesek által hivatkozott okok alapján a részleges semmisség jogkövetkezményét rendelte alkalmazni. Ugyanezen okokból tehát a teljes szerződés érvénytelenségét nem lehet jogkövetkezményként megállapítani. Az egyoldalú kamatemelésre és az árfolyamrésre vonatkozó valamennyi rendelkezés a DH1 és a DH2 törvény alapján a szerződéskötés napjára visszamenőleges hatállyal kikerült a szerződésből. A felperesek tehát a szerződésből ex tunc hatállyal kieső tájékoztatást hiányolnak és erre alapítják a szerződés teljes érvénytelenségét.

A szerződésben nincs a felperesek által állított olyan működési mechanizmus, amely szerint a külföldi kamatláb változásának megfelelően a törlesztőrészlet összege is változna. Ezt igazolja a PSZÁF 2013. május 31. napján a Kúria a részére küldött válaszevele is, amely szerint a bankok, illetve más gazdasági szereplők nem láthatták előre az árfolyamváltozásnak sem a mértékét, sem az irányát. A felperesek tehát a fellebbezésükben olyan tájékoztatás hiányára alapítják a szerződés érvénytelenségét, amely valótlan lett volna. Iratellenes a felperesek azon állítása, miszerint sem a kockázatfeltáró nyilatkozat, sem a kölcsönszerződés VII.2. pontja nem utal arra, hogy a felperesek korlátlan kockázatot vállaltak. A Kúria konzultációs testületének 2019. április 10. napján tartott üléséről készült emlékeztető szerint a tájékoztatás akkor megfelelő, ha abból kitűnik, hogy a fogyasztóra hátrányos árfolyamváltozásnak nincs felső határa. Téves tehát a felperesek azon állítása, hogy ehhez képest az EUB C-51/17. számú ítélete többet követelt volna meg, és az abban szereplő „súlyos” jelző nagyobb mértékű leértékelődésre utalt volna.

Az alperes hivatkozott arra, miszerint a felperesi kereset megalapozatlan az érvényesség nyilvánítani kért tartalom és a kereset összecszerúségének vonatkozásában is. A felperesek ugyanis a kereseti kérelem előterjesztésekor a Civilisztikai Kollégiumvezetők Értekezleteiről szóló emlékeztetőben foglaltakat teljes mértékben figyelmen kívül hagyták.

A felperesek a fellebbezési ellenkérelemre tett észrevételükben kiemelték, hogy a perbeli kölcsönszerződés érvénytelenségét nem kizárólag a szerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatására alapították, hanem arra is, hogy a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségek nem átláthatóak, és a hitel teljes költsége nem kiszámítható.

A felperesek előadták, hogy az EUB C-51/17. számú ítélete alapján a DH törvényeket teljes mértékben figyelmen kívül kell hagyni annak értékelésekor, hogy a fizetési kötelezettség alakulása a szerződés megkötésének időpontjában a fogyasztó számára átlátható volt-e vagy sem. Az átláthatóság hiányát ugyanis az okozza, hogy a szerződés nem tartalmazza azokat az adatokat, amelyek alapján a fizetési kötelezettségre vonatkozó számítások elvégezhetőek lennének. Az árfolyamrésről, illetve egyoldalú szerződésmódosításról szóló feltételek, illetve a türelmi konstrukció folytán a fizetési kötelezettség változására vonatkozó kalkulációt nem lehet elvégezni. A perbeli kölcsönszerződés esetében a hitel teljes költségét a folyósítási jutalék, az ügyleti kamat, a

kezelési költség és az árfolyamrés címén fizetendő tételek összege képezi. Ilyen körülmények között nincs olyan matematikai módszer, amely a hitel teljes költségének megállapítását lehetővé tenné. A felperesek indítványozták, hogy az ítéletábra a per tárgyalását az EUB előtt C-932/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig függessze fel.

A Fővárosi Ítéletábra a fellebbezést a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperesek fellebbezése alaptalan.

Az EUB előtt C-932/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárást a Győri Ítéletábra annak tisztázása érdekében kezdeményezte, hogy a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 törvény) 3. § (1) és (2) bekezdéseit a fogyasztó akarata ellenére is alkalmazni kell-e. Az ítéletábra szerint ugyanakkor a bíróság csak olyan jogszabályok alkalmazásától tekinthet el, amit maga alkalmaz, míg a DH1 törvény 3. § (1) és (2) bekezdése a bíróság jogalkalmazásától és a fogyasztók akaratától függetlenül ex lege fejtette ki hatását, így azokat a bíróság nem mellőzheti. Az előzetes döntéshozatali eljárás tárgya nem érinti a perben támadott szerződési feltételt, annak eredménye a per eldöntésére egyébként sem hat ki, ezért az ítéletábra a per tárgyalásának felfüggesztése iránti kérelemnek nem adott helyt.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítéletábra a döntésével is egyetértett, annak jogi indokait az alábbiak szerint pontosítja.

Az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződési tartalom tisztességtelenségének vizsgálata során az EUB C-51/17. számú „Ilyés” ítélete rendelkezéseit kellett figyelembe venni. Az EUB második kérdésre adott válasza szerint a 93/13/EGK irányelv 1. cikk (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történt megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe. A perbeli szerződés nem vitásan a DH1 törvény 1. § (1) bekezdése alapján a törvény hatálya alá tartozik. A DH1 törvény 3. § (2) bekezdése a szerződés kettős árfolyam alkalmazásáról szóló pontját ex tunc hatállyal akként módosította, hogy az adós a fizetési kötelezettségét a tartozás esedékességének napján érvényes MNB hivatalos devizaárfolyamon köteles teljesíteni. Ebből következően az MNB árfolyamának alkalmazását előíró jogszabályi rendelkezésnek megfelelő feltétel nem tartozik az irányelv hatálya alá, vagyis annak tisztességtelensége az irányelv 1. cikk (2) bekezdése, illetve az azt a hazai jogba átültető Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem vizsgálható.

Nem hagyható ugyanakkor figyelmen kívül, hogy a DH1 törvény 3. § (2) bekezdése a tisztességtelenségnek minősülő árfolyamrés helyén, annak a szerződésből való kiesése folytán rendelte alkalmazni mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés kapcsán az MNB árfolyamot. Ebből következően a jogszabályi rendelkezés révén csak a törlesztőrészlet kiszámítási mechanizmusát meghatározó szerződési feltétel tartalma változott, a szerződés valamely, a jogszabályon alapuló

változással nem érintett más rendelkezéséből következő árfolyamkockázat viselési kötelezettség mértéke nem. Az a tény, amely szerint a törlesztőrészletet az MNB árfolyam alkalmazásával kell kiszámítani, még nem jelenti, hogy az árfolyamingadozásból eredő többletfizetési kötelezettség a fogyasztót felső határ nélkül terheli. Ha volt a megkötött szerződésnek az árfolyamkockázatot korlátozó vagy azt a fogyasztó alakító jogával korlátozhatóvá tevő rendelkezése, ezek változatlanul, a DH1 törvény után is a szerződés részei maradtak.

Az EUB következetes gyakorlata szerint (2019/C 323/04 Bizottsági közlemény 27-28. oldal) meg kell különböztetni a szerződés alapvető szolgáltatását meghatározó, ekként a deviza alapú szerződés elsődleges tárgyának minősülő, másrészt a valuta átszámítási mechanizmust szabályozó feltételeket (C-186/16. számú „Andriuc és társai” ítélet 37-38. pontja). Az árfolyamrést megállapító és a DH1 törvénnyel érintett feltétel az utóbbi körbe tartozik, és tisztességtelensége - a DH1 törvény 3. § (2) bekezdésre tekintettel - nem a Ptk. 209. § (5) bekezdése alapján, vagyis azért nem vizsgálható, mert a szerződés elsődleges tárgyának minősülne, hanem a (6) bekezdésben írtak miatt, hiszen kötelező jogszabályi rendelkezést tükröz. Ebből a járulékos jellegű, főtárgynak nem minősülő feltételből viszont önmagában is következik bizonyos mértékű árfolyamkockázat-viselési kötelezettség, amely a havi törlesztőrészletek kisebb-nagyobb mértékű emelkedésében ölt testet. Éppen ezért a továbbiakban azt kellett vizsgálni, hogy van-e a szerződésnek további, az árfolyamkockázatra vonatkozó kötelezettséget szabályozó feltétele, amelynek tisztességtelensége a C-51/17. számú ítélet 65. pontja alapján megállapítható.

Tisztességtelen kizárólag az irányelv 2. cikk a) pontja és 3. cikk (1) bekezdése szerinti, a Ptk. 209. § (1) bekezdésében meghatározott fogalmat kielégítő szerződési feltétel lehet, amely szerződésből eredő jogokat, illetve kötelezettségeket állapít meg, vagy legalábbis azok terjedelmét szűkíti vagy bővíti. A pusztán deklaratív feltételek, amelyek csupán megállapítják és megmagyarázzák a másik szerződési feltételből eredő jogot, illetve kötelezettséget, annak jelentését, nem lehetnek tisztességtelenek, feltéve, hogy az annak tulajdonított jelentéstartalom egyébként megfelel a jogszabályoknak és nem bővíti, vagy éppen szűkíti az értelmezett jogot, illetve kötelezettséget. A kockázatról szóló tájékoztatást tartalmazó nyilatkozatról ezért mindenekelőtt meg kellett állapítani, hogy az az előzőekben említett melyik körbe tartozik. Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás - amennyiben valóban csak erről van szó - nem lehet tisztességtelen, hiszen elnevezésének megfelelően pusztán felhívja a figyelmet egy olyan kötelezettségre, ami a kölcsön folyósítására és a visszafizetésére vonatkozó szerződési feltételből már önmagában is következik.

A külön íven szereplő, az árfolyamkockázatról szóló „tájékoztatás” azonban nem pusztán deklaratív, hanem a korábban kifejtettek szerinti, többletkötelezettséget is tartalmazó feltétel. A 2014/17/EU irányelv - amely csak 2016. március 21-től alkalmazandó - preambulumának 4. és 30. pontjából az következik, hogy a fogyasztók azért kötötték meg a deviza alapú szerződéseket, mert azokat a forintkölcsönöknél előnyösebbnek hitték. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperesek tehát a szokásos pénzügyi körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, vis maior esemény nélküli, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételezhettek. Ehhez képest ugyanakkor a nyilatkozat ezt a kockázatviselést korlátlanná teszi azzal, hogy a fogyasztó számára a devizaárfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségről rendelkezik, miközben az alperes az árfolyamkockázatból eredő többletterhekért való felelősségét kizárja. A nyilatkozat tehát korlátlan fizetési kötelezettséget keletkeztet, amely mint normatív feltétel tisztességtelenségi szempontból vizsgálható.

A korlátlan árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételt az ítéletábra tisztességtelennek találta, mert az nem felel meg a világosság és érthetőség követelményének, és a felek viszonyában a fogyasztó hátrányára egyensúlytalanságot okoz. A világosság és érthetőség körében az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából következően ebből a szempontból továbbra is értékelni kell az árfolyamrésre, valamint egyoldalú módosítási jogra vonatkozó feltételeket, amelyekre tekintettel a felperesek egyáltalán nem lehettek tisztában a kötelezettségeik működési mechanizmusával és e mechanizmusoknak a fizetési kötelezettségre gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú „Kásler” ítélet 73. pont). A fogyasztó a három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és nem tudta ellenőrizni, hogy a törlesztőrészlet összege mely feltételre visszavezethetően hogyan változott. Az egyensúlytalan helyzet különösen azért állapítható meg, mert a szerződés a fogyasztónak nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelme szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. A perbeli feltétel alapján az alperes nemcsak a forint-svájci frank „normális” pénzügyi keretek között kialakuló, hanem mindenféle, akár vis maior jellegű, a szerződéskötést követő okra is visszavezethető ingadozásának a törlesztőrészlet nagyságában konkretizálódó következményét a felperesekre kívánta hárítani. Ez egyben ki is zárta annak a lehetőségét, hogy a felperesek eredménnyel kérhessék a bíróságtól a pénzügyi válságra visszavezethető árfolyamváltozás következményei miatti, a Ptk. 241. §-ában írt szerződésmódosítást, hiszen a fizetési kötelezettséget az ilyen okokra is kiterjedően vállalták. A bírói gyakorlat szerint nemcsak a szerződés megkötésekor ismert körülményekre hivatkozással kizárt a szerződés bíróság általi módosítása, hanem akkor is, ha a szolgáltatás-ellenszolgáltatás meghatározásakor a felek jövőbeli bizonytalansági tényezőkkel számoltak. A korlátlan árfolyamkockázat viselésének fogyasztóra való telepítése tehát a kifejtettek szerint nem világos és nem érthető, továbbá a szerződő felek viszonyában egyensúlytalan helyzetet teremt, sérti a jóhiszeműség követelményét, ezért tisztességtelen.

Mindezek ellenére a felperesek keresete nem teljesíthető. A kért jogkövetkezmény ugyanis nem vonható le a 2014. évi LXXVII. törvény (a továbbiakban: DH3 törvény) rendelkezései miatt. A perbeli szerződések ugyanis e törvény hatálya alá tartoznak az 1. § (1) bekezdés a) pontja alapján, és a peradatok szerint a felperesek nem kérték a 12. §-ban írtak szerint a forintra átváltás mellőzését. Miután a forintosítás a DH3 törvény 3. § (1) bekezdése és 10. §-a értelmében a törvény által előírt hitelezői kötelezettség alapján következett be, e módosítás eredményeként a felperesekkel szemben fennálló követelés már nem deviza alapú követelés, hanem forintkövetelés. Ez a törvény általi módosítás pedig az alábbiakban kifejtettek szerint nem hagyható figyelmen kívül.

A DH3 törvény 1. § (1) bekezdés a) pontja a törvény hatályát nem tette attól függővé, hogy a deviza alapú szerződés érvényes vagy érvénytelen-e. Érvénytelen szerződés teljesítése esetén az ilyen szerződésből is eredhet követelés. Amennyiben a szerződést a törvény kötelező rendelkezése folytán az alperes forint kölcsönre váltotta át, úgy a bíróságnak nincs lehetősége arra, hogy e kógens rendelkezéssel szemben a felpereseket terhelő szerződéses kötelezettséget más árfolyamon átváltva, eltérő összegben állapítsa meg. Ez ugyanis már nem arra lenne visszavezethető, hogy a korlátlan árfolyamkockázat viselésének kötelezettsége a felpereseket nem köti, hanem arra, hogy maga a forintosítási törvény nem köti őket. Utólag pedig e törvény hatálya alól bírósági döntés útján kikerülni nem lehet.

A hivatkozott feltétel tisztességtelenségét a korábban kifejtettek szerint az okozta, hogy úgy terhelte a fogyasztókra a korlátlan kockázat viselését, hogy nem biztosított más devizára való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot. A DH3 törvény 3. §, 10. § és 12. §-ai ugyanakkor utólag

megteremtették annak lehetőségét, hogy a fogyasztók eldöntsék: a szerződésekből fennálló tartozásukat a törvényben rögzített árfolyamon forintra váltják vagy - meghatározott feltételek fennállása esetén - az átváltást mellőzik. A deviza, illetve deviza alapú kölcsönszerződéseket tehát a jogalkotó a DH3 törvénnyel a Ptk. 226. § (2) bekezdésének megfelelően jogalkotással módosította, és a deviza alapúságból eredő kockázatot a felek között megosztotta, így ezt követően a szerződések jogszabály által meghatározott és ezáltal konvalidált tartalmának érvényessége polgári bíróság által nem vizsgálható. A jogszabállyal módosított szerződési tartalom fogalmi okokból nem minősülhet tisztességtelennek.

Amennyiben valamely szerződést a jogalkotó törvénnyel módosít, úgy ezt 2014. március 15-ét követően az új Polgári Törvénykönyv, a 2013. évi V. törvény 6:60. § (2) bekezdésében foglaltak szerint teheti meg. Ebben az esetben az, akinek a megváltozott tartalom a lényeges jogi érdekét sérti, a bíróságtól szerződésmódosítást kérhet vagy a szerződéstől elállhat. E jogosultságok helyett a DH3 törvény mint speciális jogszabály a 12. §-ában foglalt módon rendelkezett a fél jogairól, méghozzá akként, hogy a felperesek - amennyiben az erre vonatkozó speciális feltételeknek megfeleltek - a módosított tartalmú követelésre vonatkozó tájékoztatás kézhezvételét követő 30 napon belül az alperesnél kezdeményezhették volna a forintra váltás és a 11. § szerinti kamatszabályok alkalmazásának mellőzését. Amennyiben ezt nem kérték, illetve erre a speciális feltételeknek való megfelelés hiányában nem volt módjuk, úgy a módosított tartalom más, így a jelen perben érvényesített jogi eszközökkel már nem kifogásolható az eredetileg megkötött deviza alapú szerződésre való visszatéréssel és a forintosítás teljes figyelmen kívül hagyásával. Ez jut kifejezésre a DH3 törvény 9. § (1) bekezdéséből is, amely csak a törvényi módosítással egyáltalán nem érintett fizetési kötelezettséget eredményező körben teszi lehetővé a fizetési kötelezettségre vonatkozó fizetési feltételek érvénytelenségének érdemi vizsgálatát akként, hogy a 15/A. §-ban foglaltak szerint a DH3 törvény forintra váltást megállapító szabályait ebben a körben is alkalmazni rendeli. Ezek a szabályok az árfolyamkockázattal összefüggésben viszont nem lennének alkalmazhatóak.

Az Alkotmánybíróságnak a DH2 törvény tárgyában született 3098/2016. (V. 24.) számú határozatának 34. pontjában kifejtett álláspont szerint: „... [a DH] törvények sorozata normatív megoldást kívánt nyújtani a deviza- és deviza alapú (részben pedig a forint alapú) kölcsönszerződésekkel kapcsolatban felmerült, társadalmi méretűvé vált problémákra. E törvények lényegében egy egymásra épülő, komplex rendszert alkotnak, és együttesen rajzolják ki azt a normatív tartalmat, amely a konkrét, folyamatban lévő jogviták megoldását is befolyásolja. A normatív megoldás azonban mindig szükségképpen általános. A perekben az eljáró bíróságoknak az a feladata, hogy a normatív úton eldöntött kérdéseket követően a még fennmaradó vitás elemekre szűkítsék az ügy eldöntését.” A forintosítást követően fennmaradt vitás kérdések köre az árfolyamkockázat viselésének kötelezettségével kapcsolatos szerződési feltétel érvényességére már nem terjed ki.

Ezt az értelmezést támasztja alá az új Ptk. 6:193. §-hoz fűzött magyarázat erre az esetre is alkalmazható megállapítása, miszerint „A bírósági szerződésmódosítás - adott esetben az érvénytelenség felperes által kért jogkövetkezményének levonása - nem érintheti a jogszabállyal implikált tartalmat, mert a bíróság nem akadályozhatja meg a jogszabályi rendelkezések érvényesülését.” (A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja; 2014. Opten Informatikai Kft.; III. kötet 468. oldal; szerző: dr. Menyhárd Attila). Másrészt ugyanerre a következtetésre jutott a Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportja „Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknel”

című összefoglaló véleményében, melyben kifejtette, hogy a folytatódó érvénytelenségi perekben arra is figyelemmel kell majd lenni, hogy a fogyasztói kölcsönszerződéseknek az említett törvényi szabályok (értve ezalatt a devizatörvényeket) által kialakított (módosított) tartalma már fogalmilag nem minősülhet érvénytelennek (összefoglaló vélemény 49. oldal).

Az ítéletábra mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felperesek fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelesek az alperes jogi képviselővel felmerült másodfokú perköltség viselésére. Az ítéletábra az alperesi jogi képviselő munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján határozta meg. A felperesek kötelesek továbbá az illetékfeljegyzési joguk folytán el nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az államnak megtéríteni.

Budapest, 2020. november 10.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

. Benedek Szabolcs s.k.. Matosek Edina s.k.
előadó bíró

bíró

A kiadmány hitelül: